

Doniyor kitobi — bir yuz to‘rtinchi bōlim

Payg‘ambarlik qoidasi ochib berilishi: oxirgi kunlarda tergovchi va ijro etuvchi hukmlarni anglash

Jeff Pippenger

2024-02-29

Biz 1989-yilda, “oxirzamon”da, Doniyor o‘n birinchi bobining so‘nggi olti oyatini muhrdan yechish ishida Yahudo qabilasining Arsloni tomonidan aniqlangan bashoratli qoidani o‘rnatmoqdamiz; o‘sha paytda Sovet Ittifoqi Ronald Reagan bilan Rim papasi o‘rtasidagi maxfiy ittifoq natijasida supurib tashlangan edi. Biz Rimning uch karra tatbiqlari hamda Bobilning qulashi Vahiy o‘n yettinchi bobda ayolni va u minib olgan hamda ustidan hukmronlik qilayotgan mahluqni aniqlashini ko‘rsatdik.

O‘n yettinchi va o‘n sakkizinchi boblarda ayol va hayvonning tasviri Xudo Zamonaviy Bobil ustiga keltiradigan bosqichma-bosqich hukmni ko‘rsatadi; bu hukm tez orada joriy etiladigan yakshanba qonunidan boshlanib, Mixoil o‘rnidan turib, insoniy sinov muddati yakun topguncha davom etadi. Bu davr Xudoning Uning rahm-shafqati aralashgan holda amalga oshiriladigan Ijroiyy Hukmining birinchi qismini belgilaydi. So‘ng esa, yetti oxirgi balo bilan, Uning hukmlariga hech qanday rahm-shafqat aralashmaydi. Bu ikki bosqich 1844-yil 22-oktabrda boshlangan Tergov Hukmida ham nazarda tutilgan. Tergov hukmi o‘liklarning tekshirilishi va hukm qilinishi bilan boshlangan, 2001-yil 11-sentabrda esa tiriklarning tergov hukmi boshlangan.

Tiriklarning hukmi ham ikki davrga bo‘linadi; birinchisi 2001-yil 11-sentyabrda, hukm Xudoning xonadonidan boshlanishi bois, yuz qirq to‘rt ming orasida bo‘lishga nomzod bo‘lganlarning tekshirilishi va hukmi bilan boshlandi. O‘liklarning tergov hukmi esa faqat hayotlarining biror paytida ismlari hayot kitobiga yozib qo‘yilgan kishilar ustida amalga oshirilgan edi. Yozilgan va qayd etilgan o‘liklarning ismlari so‘ng gunohlar kitobi bilan solishtirildi. Agar ularning iqror qilinmagan gunohlari bo‘lgan bo‘lsa, ularning ismlari hayot kitobidan o‘chirib tashlandi. Tiriklarning tergov hukmi Xudoning xonadonidan boshlanishi sifatida tavsiflanadi, holbuki o‘liklarning tergov hukmida bunday ta’kidga ehtiyoj yo‘q edi.

Tiriklarning tergov hukmida Xudoning Kalomi, yuz qirq to‘rt mingning muhrlanish davrida o‘sha hukm Xudoning jamoati bo‘lgan Quddusda boshlanganini aniq ko‘rsatishga ehtiyot bo‘ldi. Muqaddas Kitob bu haqiqatga ikkinchi bevosita guvohlikni taqdim etadi.

Chunki hukm Xudoning uyidan boshlanadigan vaqt keldi; agar u avval bizdan boshlansa, unda Xudoning xushxabariga itoat etmaydiganlarning oqibati nima bo‘ladi? 1 Butrus 4:17.

Tiriklarning hukmi Xudoning uyi bo‘lgan Quddusda boshlanadi, va bu hukm boshlanadigan muayyan bir vaqt bor. Tiriklarning hukmi Quddusda, yozuvchining siyohdonchasi Quddus bo‘ylab o‘tib, jamoat ichida, shuningdek yurtda qilinayotgan jirkanch ishlardan nola qilib faryod chekayotgan erkaklar va ayollarning peshonalariga belgi qo‘yganda boshlanadi.

Xushxabarga itoat qilmaydigan tabaqa Vahiy kitobining yettinchi bobida bir yuz qirq to‘rt mingga qarama-qarshi qo‘yilgan holda aniqlanadi; u yerda Yuhanno ularni ulkan olomon deb ataydi. Ulkan olomon tiriklarning hukmi davrida hukm qilinadigan tirik jonlar tabaqasini ifodalaydi; ular Xudoning qonuniga to‘liq itoat qilmaganlar, chunki ular papaning quyosh kuni deb ataladigan kunda sajda qilib kelganlar. Qo‘shma Shtatlarda tez orada keladigan yakshanba qonuni paytida Hizqiyo kitobining to‘qqizinchi bobidagi kotibning siyohdoniga ega bo‘lgan farishta tomonidan muhrlanganlar, bu ayni paytda Vahiy kitobining yettinchi bobidagi muhrlash hamdir, bir bayroq kabi ko‘tariladi. Shunda hozirda xushxabarga itoat qilmayotganlar yettinchi kun shanbasiga nisbatan javobgar tutiladilar.

“Ammo o‘tgan avlodlarning masihiylari yakshanbani tutganlar, buni qilish bilan ular Muqaddas Kitobdagi Shabbatni tutmoqdami, deb o‘ylaganlar; va hozir ham har bir jamoatda, Rim-katolik cherkovi ham bundan mustasno emas, ilohiy tayin etilgan Shabbat aynan yakshanba, deb samimiy ishonadigan haqiqiy masihiylar bor. Xudo ularning niyatdagi samimiyatini va Uning huzuridagi vijdon pokligini qabul qiladi. Ammo yakshanbaga rioya qilish qonun bilan majburiy etib belgilanganida, va dunyo haqiqiy Shabbatning majburiyati haqida yoritilganida, shunda kimki Xudoning amrini buzib, Rimnikidan ortiqroq hokimiyatga ega bo‘lmagan bir farmonga itoat etsa, shu bilan u popalikni Xudodan ustun qo‘ygan bo‘ladi. U Rimga va Rim tomonidan o‘rnatilgan muassasani majburan joriy etayotgan hokimiyatga sajda bajo keltirmoqda. U mahluqqa va uning suratiga sajda qilmoqda. O‘shanda odamlar Xudo O‘z hokimiyatining belgisi deb e‘lon qilgan muassasani rad etib, uning o‘rniga Rim o‘z ustunligining nishonasi sifatida tanlagan narsani sharaflaganlarida, shu bilan ular Rimga sadoqat belgisini — ‘mahluqning tamg‘asi’ni — qabul qilgan bo‘ladilar. Va masala shu tariqa xalqqa ravshan qilib qo‘yilmaguncha hamda ular Xudoning amrlari bilan insonlarning amrlari o‘rtasida tanlov qilish holatiga keltirilmaguncha, gunohda davom etayotganlar ‘mahluqning tamg‘asi’ni qabul qilmaydilar.” Buyuk kurash, 449.

Muhrlanganlarning bayrog‘i Xushxabarga itoat etmaydiganlarni itoatga chorlaydigan zotdir.

Va o‘sha kunda Yessayning ildizi paydo bo‘lur, u xalqlar uchun bayroq bo‘lib turur; unga g‘ayriyahudiylar intilurlar; va uning oromgohi ulug‘vor bo‘lur. Va o‘sha kunda shunday bo‘lurki, Egamiz O‘z xalqining qolgan qoldig‘ini qaytarib olish uchun ikkinchi marta qo‘lini cho‘zur; ular Ossuriyadan, Misrdan, Patrosdan, Kushdan, Elamdan, Shinordan, Xamotdan va dengiz orollaridan qolgan bo‘lurlar. Va U xalqlar uchun bayroq ko‘tarur, Isroilning quvg‘in qilinganlarini jam qilur va Yahudoning tarqalganlarini yerning to‘rt burchagidan bir joyga to‘plar. Ishayo 11:10–12.

Hozirda xushxabarga itoat etmayotganlar tirik ekanlarida hukm qilinadilar, ammo ularning hukmi tirik bo‘lgan bir yuz qirq to‘rt ming kishining tergov hukmidan keyin kelishi kerak, chunki ular faqat yaqin orada keladigan Yakshanba qonuni inqirozi davrida Xudoning muhri bilan muhrlangan erkaklar va ayollarni ko‘rish orqali ogohlantirilishlari mumkin.

“Muqaddas Ruhning vazifasi dunyoni gunoh, solihlik va hukm to‘g‘risida ishontirishdir. Dunyo faqat haqiqatga ishonuvchilarning haqiqat orqali muqaddas qilinganini, yuksak va muqaddas tamoyillar asosida ish tutayotganini, Xudoning amrlarini tutadiganlar bilan ularni

oyoq osti qiladiganlar o'rtasidagi farq chizig'ini yuksak, oliy ma'noda namoyon etayotganini ko'rish orqali ogohlantirilishi mumkin. Ruhning muqaddas qilishi Xudoning muhriga ega bo'lganlar bilan soxta dam olish kunini tutadiganlar o'rtasidagi farqni ayon qiladi. Sinov kelganda, mahluqning tamg'asi nima ekani aniq ko'rsatiladi. Bu yakshanbani tutishdir. Haqiqatni eshitganlaridan keyin ham bu kunni muqaddas deb bilishda davom etadiganlar, zamonlar va qonunlarni o'zgartirishni o'ylagan gunoh odami imzosini olib yuradilar." Bible Training School, December 1, 1903.

Uchinchi Ilyosning ishi amalga oshiriladigan ijro etuvchi hukm yaqinda kuchga kiradigan yakshanba qonuni bilan boshlanadi. U ikki davrdan iboratdir; birinchi davrda Xudoning hukmlari hozircha Xushxabarga itoat etmayotganlar uchun rahm-shafqat bilan aralash bo'ladi, so'ngra esa rahm-shafqatsiz to'kiladigan yetti oxirgi balo bilan davom etadi.

"Sinov muddati endi ko'p uzoq davom etmaydi. Hozir Xudo O'zining tiyib turuvchi qo'lini yer yuzidan tortib olyapti. U uzoq vaqt davomida erkaklar va ayollarga O'z Muqaddas Ruhi vositasi orqali gapirib keldi; ammo ular bu chaqiriqqa quloq solmadilar. Endi U O'z xalqiga ham, dunyoga ham, O'z hukmlari orqali gapirmoqda. Bu hukmlar vaqti, hali haqiqat nima ekanini bilish imkoniga ega bo'lmaganlar uchun marhamat vaqtidir. Rabbiiy ularga mehr bilan nazar soladi. Uning marhamatga to'la yuragi ta'sirlanadi; Uning qo'li hali ham qutqarish uchun uzatilgan. Ana shu oxirgi kunlarda haqiqatni birinchi marta eshitadigan ko'p sonli kishilar omonlik podasiga qabul qilinadilar." Review and Herald, 1906-yil 22-noyabr.

Xushxabarga itoat qilmaydiganlar Iso chaqirishga va'da bergan "boshqa qo'ylar"dir, va U chaqirganida ular Uning ovozi eshitadilar.

Mening bu qo'radan bo'lmagan boshqa qo'ylarim ham bor; ularni ham Men olib kelishim kerak, va ular Mening ovozimni eshitadilar; va bitta qo'ra, bitta cho'pon bo'ladi. Yuhanno 10:16.

Ular eshitadigan "ovoz" Vahiy kitobining o'n sakkizinchi bobidagi ikkinchi "ovoz"dir; u buyuk fohishaning hukmi ikki karra qilingan, chunki u sinov davridagi gunoh kosasini to'ldirib bo'lgan paytda, tez orada keladigan yakshanba qonuni chog'ida baland ovoz bilan faryod qiladi.

"Payg'ambar shunday deydi: 'Men osmondan tushib kelayotgan, buyuk qudratga ega bo'lgan boshqa bir farishtani ko'rdim; va yer uning ulug'vorligidan yorishdi. U baland ovoz bilan qudrat ila nido qilib dedi: Buyuk Bobil quladi, quladi va jinlarning maskaniga aylandi' (Vahiy 18:1, 2). Bu ikkinchi farishta tomonidan berilgan ayni xabardir. Bobil quladi, 'chunki u barcha xalqlarga o'z zinosi g'azabining sharobidan ichirdi' (Vahiy 14:8). Bu qanday sharob? — Uning soxta ta'limotlaridir. U dunyoga to'rtinchi amrning Shabbati o'rniga soxta shabbatni berdi va Shaytonning avval boshda Edenda Momo Havoga aytgan yolg'onini — jonning tabiiy o'lmasligi haqidagi yolg'onni — takrorladi. U shunga o'xshash ko'plab xatolarni uzoq-uzoqlarga yoyib yubordi, 'insonlarning amrlarini ta'limot deb o'rgatib' (Matto 15:9)."

"Iso O'zining ommaviy xizmatini boshlaganida, Ma'badni uning muqaddaslikka tajovuz qiluvchi tahqirlanishidan pokladi. Uning xizmatining so'nggi ishlari orasida Ma'badning ikkinchi marta poklanishi ham bor edi. Shunday qilib, dunyoni ogohlantirish uchun olib

boriladigan so‘nggi ishda jamoatlarga ikkita alohida da’vat qilinadi. Ikkinchi farishtaning xabari shudir: ‘Bobil qulagan, qulagan, o‘sha buyuk shahar; chunki u barcha xalqlarga o‘z zinokorligining g‘azab sharobidan ichirdi’ (Vahiy 14:8). Va uchinchi farishtaning xabarining baland nidosida osmondan shunday degan bir ovoz eshitaladi: ‘Undan chiqinglar, ey Mening xalqim, toki uning gunohlariga sherik bo‘lmanglar va uning balolaridan olmanglar. Chunki uning gunohlari osmonga yetib bordi, va Xudo uning nohaqliklarini esladi’ (Vahiy 18:4, 5).” Selected Messages, 2-kitob, 118.

Amerika Qo‘shma Shtatlarida tez orada keladigan yakshanba qonuni bilan Zamonaviy Bobil ustidan olib boriladigan bosqichma-bosqich ijro etuvchi hukm boshlanadi, va ikki hukm bir-birini qoplagan holda davom etar ekan, tiriklar hukmining oxirgi davri ham boshlanadi. Ahd Xabarchisining ishiga yo‘l tayyorlaydigan uchinchi xabarchi, 2001-yil 11-sentabrda boshlangan va hozirda xushxabarga itoat etmayotganlarning oxirgisi Vahiy kitobining o‘n sakkizinchi bobidagi ikkinchi ovozni eshitib, Bobildan chiqqunicha davom etadigan tiriklar hukmi davridagi ishni ifodalaydi. Bu ish yo‘l tayyorlaydigan xabarchining xizmatining boshida bir yuz qirq to‘rt minglik ma’badning poklanishi va tozalanishini, so‘ng esa Ahd Xabarchisi uchun yo‘l tayyorlaydigan xabarchining xizmatining oxirida buyuk olomon ma’badining tozalanishi va poklanishini belgilab beradi.

Yaqinda keladigan yakshanba qonuni paytida Hosil bayramida yuz bergan Xudoning qudrati namoyoni yana takrorlanadi.

“Xarakterimizda biror dog‘ yoki nuqson bor ekan, hech birimiz hech qachon Xudoning muhrini qabul qilmaymiz. Xarakterimizdagi kamchiliklarni tuzatish, qalb ma’badini har qanday nopoklikdan poklash bizning zimmamizdadir. Shunda Hosil bayrami kunida ilk jala shogirdlar ustiga yog‘ilgani kabi, so‘nggi jala ham bizning ustimizga yog‘iladi....”

“Ey birodarlar, tayyorgarlikning buyuk ishida nima qilmoqdasi? Dunyo bilan birlashayotganlar dunyoviy qolipni qabul qilmoqdalar va hayvonning tamg‘asiga tayyorlanmoqdalar. O‘ziga ishonmaydiganlar, Xudo oldida o‘zlarini kamtar tutayotganlar va haqiqatga itoat etish orqali jonlarini poklayotganlar esa samoviy qolipni qabul qilmoqdalar va peshonalarida Xudoning muhriga tayyorlanmoqdalar. Farmon chiqqanda va tamg‘a bosilganda, ularning fe’l-atvori abadiyat davomida pok va dog‘siz bo‘lib qoladi.” Guvohliklar, 5-jild, 214, 216.

Aynan shu yerda bashoratli Kalomdagi go‘yo bir nomuvofiqlikka qoqilinishi mumkin, garchi bunga zarurat bo‘lmasa-da. Shogirdlar davridagi Hosil bayramida quvvatlantirilgan xabar yakshanba qonuni tez orada kelganda Xushxabarga itoat etmaydiganlar bo‘lgan g‘ayriyahudiylarga yetkazilmadi. Hosil bayramida quvvatlantirilgan xabar qadimgi Isroilga yetkazildi; ular yana uch yarim yil davomida hamon o‘zlarining yakuniy sinov muddatida edilar.

Yetmish hafta sening xalqing va sening muqaddas shahring ustiga belgilab qo‘yilgandir: gunohni tamom qilish, gunohlarga barham berish, qabihlik uchun kafforat qilish, abadiy solihlikni olib kirish, vahiy va bashoratni muhrlash hamda eng Muqaddasni moylash uchun. Doniyor 9:24.

Hosil bayramida quvvat berilgan xabar milodiy 34-yilda Istefan toshbo‘ron qilinguniga qadar xushxabarga itoat etmaganlarga yetkazilmas edi. Opa Uayt bu haqiqatni tez-tez ta’kidlaydi.

“Shunda farishta dedi: ‘U bir hafta [yetti yil] davomida ko‘plar bilan ahdni tasdiqlaydi.’ Najotkor O‘z xizmatini boshlaganidan keyin yetti yil davomida xushxabar, ayniqsa, yahudiylarga va‘z qilinishi kerak edi; uch yarim yil davomida Masihning O‘zi tomonidan, undan keyin esa havoriylar tomonidan. ‘Haftaning o‘rtasida U qurbonlik va hadyani to‘xtatadi.’ Doniyor 9:27. Milodiy 31-yilning bahorida Masih, haqiqiy Qurbonlik, Qalvariya taqdim etildi. Shunda Ma‘badning pardasi ikkiga yirtilib ketdi, bu esa qurbonlik xizmatining muqaddasligi va ma‘nosi barham topganini ko‘rsatdi. Yer yuzidagi qurbonlik va hadyaning to‘xtashi uchun vaqt kelgan edi.”

“Bir hafta — yetti yil — milodiy 34-yilda tugadi. Shundan so‘ng, Istefonning toshbo‘ron qilinishi orqali yahudiylar xushxabarga bo‘lgan rad etishlarini nihoyat muhrladilar; ta‘qib tufayli tarqalib ketgan shogirdlar esa ‘hamma yoqqa borib, kalomni va‘z qilib yurdilar’ (Havoriylar 8:4); va ko‘p o‘tmay, ta‘qibchi Shoul imonga keldi hamda G‘ayriyahudiylarga yuborilgan havoriy Pavlus bo‘ldi.” Asrlar Orzusi, 233.

Masihning tirilishidan ellik kun o‘tib, Pentikostda quvvatlangan xabar, Injil Masihning boshqa qo‘ylarini Bobildan tashqariga chaqiradigan Yakshanba qonuni bilan uyg‘unlashadi; biroq xochdan keyin uch yarim yil o‘tmaguncha yahudiylar “Injilni rad etishlarini muhrlamadilar”, va shundan keyin xabar g‘ayriyahudiylarga bordi; ular esa o‘sha paytda Injilga itoat etmaganlar edi. Go‘yo ko‘rinadigan bu ziddiyat, milodiy 34-yilda yahudiylar Injilni rad etishlarini muhrladilar, degan ta‘rif bilan yanada kuchayadi, chunki Opa Uayt buning aksini aytadi.

“Butun marosimiy tuzum Masihning ramzi bo‘lganligi sababli, U holda undan ayri hech qanday qimmatga ega emas edi. Yahudiylar Masihni o‘limga topshirib, Uni rad etishlarini muhrlaganlarida, ular ma‘badga va uning xizmatlariga ma‘no berib turgan barcha narsani rad etdilar. Uning muqaddasligi ketgan edi. U vayron qilinishga mahkum bo‘ldi. O‘sha kundan boshlab qurbonlik nazrlari va ularga bog‘liq xizmat ma‘nosiz bo‘lib qoldi. Qobilning nazridek, ular Najotkorga bo‘lgan imonni ifoda etmas edi. Yahudiylar Masihni o‘limga topshirish bilan, amalda o‘z ma‘badlarini vayron qildilar. Masih xochga mixlanganida, ma‘badning ichki pardasi yuqoridan pastgacha ikki bo‘lib yirtilib ketdi; bu buyuk, yakuniy Qurbonlik keltirilganini va qurbonlik nazrlari tizimi abadulabad nihoyasiga yetganini bildirar edi.” *The Desire of Ages*, 165.

Yahudiylar xushxabarga bo‘lgan rad etishlarini Istefanning toshbo‘ron qilinishida muhrladilarmi yoki Masihning xochida? Bu go‘yo ziddiyat Pentikostda namoyon bo‘lgan Xudoning qudratini tez orada keladigan Yakshanba qonuni bilan bog‘lab ko‘rsatishdagi go‘yo ziddiyat bilan uzviy bog‘liqdir.

Biz bu go‘yoki ziddiyatga keyingi maqolada aniqlik kiritmoqchimiz, biroq shuni eslatib o‘tmoqchimanki, ushbu muayyan mulohazaning maqsadi payg‘ambarlar tomonidan ko‘rsatib berilgan quyidagi haqiqatga asoslanadi: oxirgi kunlardagi Xudoning Laodikiya xalqi hukmni tushunmaydi. Tergov hukmi va ijro hukmi tez orada keladigan Yakshanba qonunida qanday qilib bir nuqtada tutashishini ravshan anglashimiz uchun, hukmning turli davrlari va maqsadlarini ko‘rib

chiqishga vaqt ajratdik. Hozirgina ko'targan go'yoki ziddiyatlar bilan bog'liq vahiyotni ko'ra bilish uchun, bu unsurlar ko'rib chiqilishi zarur edi.

Biz bu tadqiqotni keyingi maqolada davom ettiramiz.

“Rim-katoliklar Shanbaning o'zgartirilishi ularning cherkovi tomonidan amalga oshirilganini tan oladilar va aynan shu o'zgarishni cherkovning oliy hokimiyatiga dalil sifatida keltiradilar. Ular haftaning birinchi kunini Shanba sifatida tutish orqali protestantlar ilohiy narsalar borasida qonun chiqarish qudratini unga tegishli deb tan olayotganini e'lon qiladilar. Rim cherkovi o'zining xatosizlik haqidagi da'vosidan voz kechmagan; va dunyo hamda protestant cherkovlari Yahovaning Shanbasini rad etib, u yaratgan soxta shanbani qabul qilganlarida, ular amalda ayni shu da'voni tan oladilar. Ular bu o'zgarish uchun vakolatni dalil qilib keltirishlari mumkin, biroq ularning mulohazasidagi xatolikni osonlik bilan ko'rish mumkin. Papachi protestantlar o'zlarini o'zlari aldayotganini, bu ishdagi haqiqatlarga ko'zlarini ataylab yumayotganini ko'radigan darajada ziyrakdir. Yakshanba muassasasi tobora ko'proq e'tibor topib borgan sayin, u shodlanadi, chunki bu oxir-oqibat butun protestant dunyosini Rim bayrog'i ostiga olib kelishga ishonchi komildir.”

“Shanbaning o'zgartirilishi Rim cherkovining hokimiyatining belgisi yoki nishonasidir. To'rtinchi amrning da'volarini anglagan holda, haqiqiy Shanba o'rniga soxta shanbani tutishni tanlaydiganlar, shu tariqa uni buyurayotgan yagona hokimiyatga hurmat bajo keltirmoqdalar. Hayvonning belgisi — Xudo belgilagan kun o'rniga dunyo tomonidan qabul qilingan papalik shanbasidir.

“Ammo bashoratda belgilanganidek, hayvonning tamg'asini qabul qilish vaqti hali kelgani yo'q. Sinov vaqti hali kelgani yo'q. Har bir jamoatda, Rim-katolik cherkovi ham bundan mustasno bo'lmagan holda, chin masihiylar bor. Hech kim nurga ega bo'lmaguncha va to'rtinchi amrning majburiyligini anglamaguncha mahkum etilmaydi. Ammo soxta shanbani majburiy etuvchi farmon chiqqanida, va uchinchi farishtaning baland faryodi odamlarni hayvonga va uning tasviriga sajda qilishdan ogohlantirganida, soxta bilan haqiqiy o'rtasidagi chegara ravshan chiziladi. Shunda hamon gunohda davom etayotganlar hayvonning tamg'asini peshonalarida yoki qo'llarida qabul qiladilar.”

“Biz bu davrga tez sur'atlar bilan yaqinlashmoqdamiz. Protestant jamoatlari soxta dinni qo'llab-quvvatlash uchun dunyoviy hokimiyat bilan birlashganlarida, o'sha soxta dinga qarshi turganliklari uchun ularning ajdodlari eng shafqatsiz ta'qiblarga duchor bo'lgan edilar, ana o'shanda papalik shanbasi cherkov va davlatning birlashgan hokimiyati bilan majburan joriy etiladi. Milliy murtadlik yuz beradi, va u faqat milliy halokat bilan yakun topadi.” Bible Training School, 1913-yil 2-fevral.